

PRILOG POZNAVANJU JESENSKE MIGRACIJE ĆURLINA *Charadriiformes* U PARKU PRIRODE VRANSKO JEZERO

*Contribution to the knowledge of the autumn migration of shorebirds
Charadriiformes in the Vransko Lake Nature Park*

ADRIAN TOMIK¹, SANDRA HODIĆ², MARINA GRGIĆ³

¹I.Meštrovića 74, HR-31326 Darda, Hrvatska

²Đure Basaričeka 141, HR-48 350 Đurđevac, Hrvatska

³Vukovarska 64, HR-32221 Nuštar, Hrvatska

Park prirode Vransko jezero, uključujući i Posebni ornitološki rezervat unutar Parka, međunarodno je važno močvarno stanište poznato prije svega po iznimno bogatoj fauni ptica. Ornitofauna Vranskog jezera prilično je dobro istraжена (STIPČEVIĆ 1992, RADOVIĆ i sur. 1994, RUCNER 1998, RADOVIĆ i sur. 2004) te ju čini 261 vrsta ptice (http://www.pp-vransko-jezero.hr/hr/documents/popis_ptica.pdf). Na području Parka prirode dosad je zabilježeno 36 vrsta iz skupine ćurlina, od ukupno 49 vrsta koje su viđene u Hrvatskoj (BARIŠIĆ i sur. 2016). Vodostaj jezera značajno varira tijekom godine što se odražava i na sastav faune ptica, osobito na području Posebnog ornitološkog rezervata koji obuhvaća najplići dio jezera (Sušić i sur. 1994).

Tijekom ljeta i jeseni 2017. godine razina vode na sjeverozapadnom rubu jezera bila je iznimno niska te se na potezu od oko 1 kilometar od ornitološke postaje do autokampa Crkvine prostirala muljevito-kamenita obala. Između 14. i 19. kolovoza 2017.g. volontirali smo u prstenovačkom kampu koji je smješten unutar Posebnog ornitološkog rezervata te smo svaki dan sustavno prebrojavali ćurline koji su se zadržavali i hranili na navedenom dijelu obale jezera. Tijekom šest dana prebrojavanja ukupno je zabilježena 21 vrsta ćurlina (Tablica 1), što je 58% od ukupno dosad zabilježenih vrsta iz te skupine na području Parka prirode. Dnevno je opaženo između 11 i 15 vrsta, s ukupnom brojnošću između 31 i 53 jedinke po danu. Prutke *Tringa* spp., žalari *Calidris* spp., kulici *Charadrius* spp. te vivak *Vanellus vanellus* bili su najčešći predstavnici ćurlina u istraživanom periodu. Zabilježeno je nekoliko rjeđih vrsta u ornitofauni Hrvatske: jedan plosnatočljuni žalar *Calidris falcinellus* koji je sve do 2016. godine imao status rijetke vrste te se trenutno smatra neredovitom preletnicom (BARIŠIĆ i sur. 2016) te tri kameničara *Arenaria interpres* koji ima status neredovite preletnice i zimovalice (BARIŠIĆ i sur. 2016). Također je zanimljivo pojavljivanje dva mlada morska kulika

e-mail: tomikadrian@gmail.com, sandrahodic@gmail.com, marina.grgic123@gmail.com

Charadrius alexandrinus, vrste čija je gnijezdeća populacija u Hrvatskoj kritično ugrožena s opadajućim trendom (TUTIŠ i sur. 2013). Vrijedno je još spomenuti pojavu sijedog žalara *Calidris temminckii* koji je u cijeloj Hrvatskoj redovita, ali prilično malobrojna preletnica (KRALJ 1997). Dodatnu zanimljivost predstavlja pojavljivanje mladog rdastog žalara *Calidris canutus*, neredovite i malobrojne preletnice (BARIŠIĆ i sur. 2016) prije svega obalnih močvara u Dalmaciji (KRALJ 1997). Ptica se zadržavala na obali jezera između 26. kolovoza i 5. rujna (<https://ebird.org/view/checklist/S38825421>).

Tablica 1. Brojnost ćurlina po danima na sjeverozapadnoj obali Vranskog jezera.

Table 1. The number of shorebirds per day on the northwestern shore of Lake Vransko.

Vrsta/Species	Datum/Date					
	14.8.	15.8.	16.8.	17.8.	18.8.	19.8.
<i>Himantopus himantopus</i>	1		1		1	1
<i>Pluvialis squatarola</i>		1				
<i>Charadrius alexandrinus</i>		2				
<i>Charadrius dubius</i>	1	1	1		2	
<i>Charadrius hiaticula</i>			2	2	1	3
<i>Vanellus vanellus</i>	5	1	13	3	20	4
<i>Numenius arquata</i>	1					
<i>Arenaria interpres</i>	1	3	2	2	1	1
<i>Calidris pugnax</i>			1	1	1	2
<i>Calidris falcinellus</i>	1		1			
<i>Calidris ferruginea</i>		1				
<i>Calidris temminckii</i>	1					
<i>Calidris alpina</i>	3	4	5	6	11	4
<i>Calidris minuta</i>	12	3	8	4	5	2
<i>Gallinago gallinago</i>	1	3		1	3	2
<i>Actitis hypoleucos</i>	4	3	10	6	3	7
<i>Tringa ochropus</i>		3		1	1	
<i>Tringa erythropus</i>	1	1			1	1
<i>Tringa nebularia</i>	2	1	1	1	1	1
<i>Tringa totanus</i>	1					
<i>Tringa glareola</i>	8	5	2	7	2	3
Ukupno/Total	43	32	47	34	53	31

Na temelju šest dana opažanja može se zaključiti da je sjeverozapadna obala Vranskog jezera tijekom niskih vodostaja krajem ljeta i u jesen važno odmorište za mnoge vrste iz skupine šljugarica, premda se istovremeno na tom području zadržava relativno mali broj jedinki ptica. Svakodnevno bilježenje brojnosti pojedinih vrsta upućuje na vjerojatno veliku dnevnu izmjenu jedinki ptica, iako se neke vrste mogu zadržavati i duže vrijeme. Dokaz tome je mladi kameničar koji je prstenovan tijekom prvog jutra te je redovito opažan sve do zadnjeg dana našeg boravka, kako se intenzivno hrani u krugu od oko 100 metara od mjesta ulova. To ujedno dokazuje da pojedinim pticama obala Vranskog jezera pruža obilan izvor hrane te da se ovdje dulje vrijeme zadržavaju dok ne napune zalihe masti prije nastavka migracije prema Africi.

Čurlini se redovito spominju u brojnim publikacijama i elaboratima koji se bave ornitofaunom Vranskog jezera, ali ne postoje objavljena sustavna istraživanja dinamike selidbe ove skupine.

Literatura

- BARIŠIĆ, S., KRALJ, J., JURINOVIĆ, L. (2016): Rare birds in Croatia. The fourth report of the Croatian Birds Rarities Committee. *Larus* 51: 38-65.
- KRALJ, J. (1997): Ornitofauna Hrvatske tijekom posljednjih dvjesto godina. *Larus* 46: 1-112.
- RADOVIĆ D., TUTIŠ V., KRALJ, J. (2004): Inventarizacija i valorizacija ornitofaune Parka prirode Vransko jezero. Zavod za ornitologiju HAZU, Zagreb, 80 str.
- RADOVIĆ, D., TUTIŠ, V., BARTOVSKY, V. (1994): Ornitološka istraživanja močvarnih područja donjeg toka rijeke Neretve, Vranskog jezera i otoka Paga. Znanstvena studija: 1-35. Hrvatsko ornitološko društvo, Zagreb
- RUCNER, D. (1998): Ptice hrvatske obale Jadrana. Hrvatski prirodoslovni muzej i Mini-startsvo razvitka i obnove. Zagreb 312 str.
- STIPEVIĆ, M. (1992): Črna komatna tekica *Glareola nordmanni* ugotovljena na Hrvaškem. *Acrocephalus* 13 (55): 180-182.
- SUŠIĆ, G., TUTIŠ, V., RADOVIĆ, D., KRALJ, J. (1994): Utjecaj promjene razine vode na ornitofaunu u ornitološkom rezervatu Vransko jezero. Znanstvena studija: 1-27. Zavod za ornitologiju HAZU, Zagreb.
- TUTIŠ V., KRALJ J., RADOVIĆ D., ČIKOVIĆ D., BARIŠIĆ S. (2013): Crvena knjiga ptica Hrvatske. – Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Zagreb.
- <https://ebird.org/view/checklist/S38825421> Downloaded on 10/10/2018.
- http://www.pp-vransko-jezero.hr/hr/documents/popis_ptica.pdf Downloaded on 10/10/2018.

SUMMARY

The Vransko Lake Nature Park is an internationally important area for waterbirds. Its avifauna has been well studied, with a total of 261 species recorded. In times of low water level, it provides good feeding and resting habitats for a number of shorebirds (36 species recorded up to date). The dry summer of 2017, with an extremely low water level, resulted in extensive muddy and rocky shores appearing in north-western part of the lake, in the area of Special ornithological reserve. In the period between 14 and 19 August 2017, regular counts of shorebirds were carried out on a stretch of about 1 km of muddy lakeshore. This resulted in the observation of 21 species, with daily maximum numbers ranging from 31 to 53 individuals of shorebirds. The most common species were Sandpipers *Tringa* spp. and *Calidris* spp., Plovers *Charadrius* spp. and the Lapwing *Vanellus vanellus*. Some of the more rare or irregular passage migrants were observed too: 1 Broad-billed Sandpiper *Calidris falcinellus*, 3 Ruddy Turnstones *Arenaria interpres*, 2 Kentish Plovers *Charadrius alexandrinus* and 1 Temminck's Stint *Calidris temminckii*. In late August, other observers saw another irregular species – a juvenile Red Knot *Calidris canutus*. Although the total number of observed individuals of shorebirds is relatively low, the area is undoubtedly an important stopover site for a large number of species during their migration from northern Europe and Siberia towards Africa.